

Kastrace selat v alternativním chovu

Jonáš Vaňhara^{1,2}

1 Ruminant and Swine Clinic, Faculty of Veterinary Medicine, University of Veterinary Sciences Brno, Czech Republic

2 CEVA Animal Health

Kastrace

- z latinského slova castrare – řezat, přeřezávat
- zjednodušeně - odstranění pohlavních žláz produkujících pohlavní hormony
- kastrace selat (kanečků)- standardní úkon, který se v chovech prasat běžně provádí a prováděl již desítky (stovky) let

Proč vlastně kastrujeme ???

- Kančí zápach (androstenon, skatol)
- Agresivita

Proč vlastně kastrujeme ??? – Kančí zápach

- je druhově specifický projev kanců
- původně slouží ke stimulaci prasnic, zároveň představuje nežádoucí efekt pro konečného spotřebitele vepřového masa.
- způsoben - varlatech (testosteron, resp. androsteron), tlust. střevě (skatol, indol), látky se krevní cestou dostávají do vlastní tukové tkáně
- kastrace vede k eliminaci vylučování látek androgenní povahy do svaloviny a zároveň umožňuje játrům zvýšit svoji metabolickou aktivitu, zj. metabolizaci skatolu, jehož hladina se ve svalovině hodnotí a jsou pro něj stanovené limity, popř. se kontroluje na základě subjektivní čichové zkoušky na jatkách

Jaké máme možnosti ???

- Nekastrovat (porážka dřívě cca 70kg)
- Kastrace

Kastrace kanečků

- Chirurgická
- Chirurgická s anestesií
- Vakcinace proti kančímu zápachu

Kastrace kanečků - chirurgická

- § 39c Vyhl. Č. 342/2012 Sb., Novela Veterinárního zákona
- Chovatel pouze do **7 dne věku, u samců, kteří netrpí anatomickou vadou pohlavních orgánů (bez použití anestezie)**
- **POZOR – „chovatel“** možnost provádět tento úkon pouze veterinárním lékařům, veterinárním technikům či odborně způsobilým osobám, které absolvují speciální kurz zakončený zkouškou
- Vše ostatní - vyšší věk, anomálie, rány, kýly apod... pouze veterinární lékař
- EU - návrh Evropské komise v roce 2010 v deklaraci o ukončení chirurgické kastrace prasat do roku 2018 - **STALO SE (NEBRÁNILI JSME SE - JAKO VŽDY ☹)**

Kastrace kanečků – chirurgická – od 2018 možnost dotace

Zlepšení životních podmínek v chovu prasat

- **B.1. PODPORA OPATŘENÍ KE SNÍŽENÍ TEPELNÉHO STRESU PRASAT V LETNÍM OBDOBÍ**
- **B.2. PODPORA ZLEPŠENÍ STÁJOVÉHO MIKROKLIMATU PRASAT**
- **B.3. PODPORA ZLEPŠENÍ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ PRASAT**
- **B.4. PODPORA OPATŘENÍ K ZAJIŠTĚNÍ ZLEPŠENÉHO SVĚTELNÉHO REŽIMU**
- **B.5. PODPORA ŠETRNÝCH METOD KASTRACE PRASAT**
- **B.6. PODPORA ZVĚTŠENÍ NEZAROŠTOVÉ PLOCHY KOTCŮ PRASAT**
- **B.7. PODPORA ZVÝŠENÉ PÉČE O PRASNICE A SELATA NA PORODNÁCH**

B.5. PODPORA ŠETRNÝCH METOD KASTRACE PRASAT

Účel:

Zlepšení životních podmínek prasat v případech, kdy je kastrace považována za nutnou, postupy, při nichž se používají anestetika, analgetika a protizánětlivé léky.

Předmět dotace:

Sele ve stáří od narození do 7 dní věku, u kterého byly při kastraci použity anestetika nebo analgetika a protizánětlivé léky.

Subjekt:

Chovatel prasat podnikající v zemědělské výrobě podle (§ 420 zákona č. 89/2012 Sb.), který zajistil použití šetrné metody kastrace u selat v období od....

Výše dotace:

do 23 Kč na jedno sele splňující předmět dotace

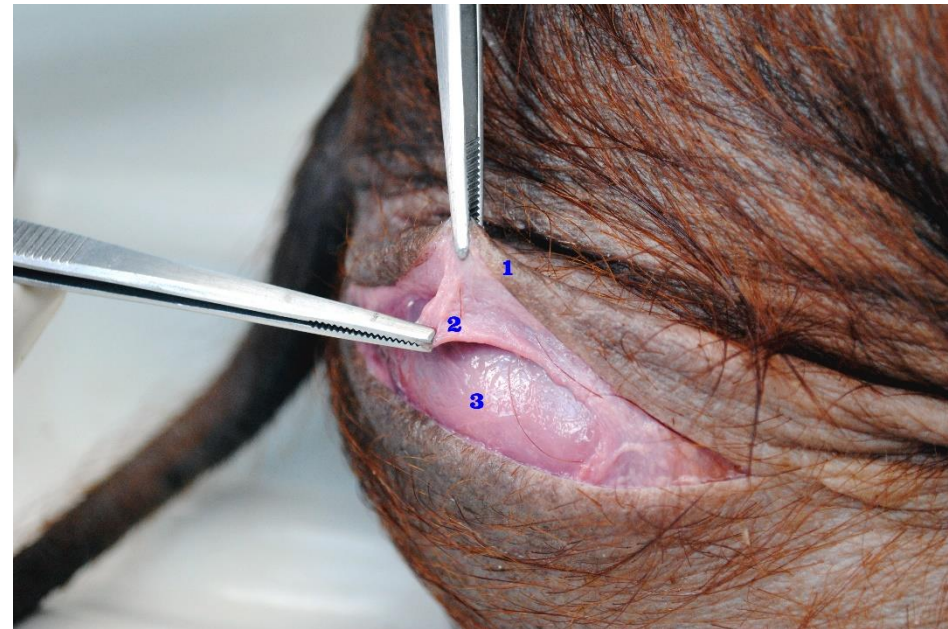

Kastrace kanečků – chirurgická

- Základy anatomie
- Správná fixace
- Příprava před zákrokem
- Provedení úkonu - dvě metody (bez anestezie x s anestézií)

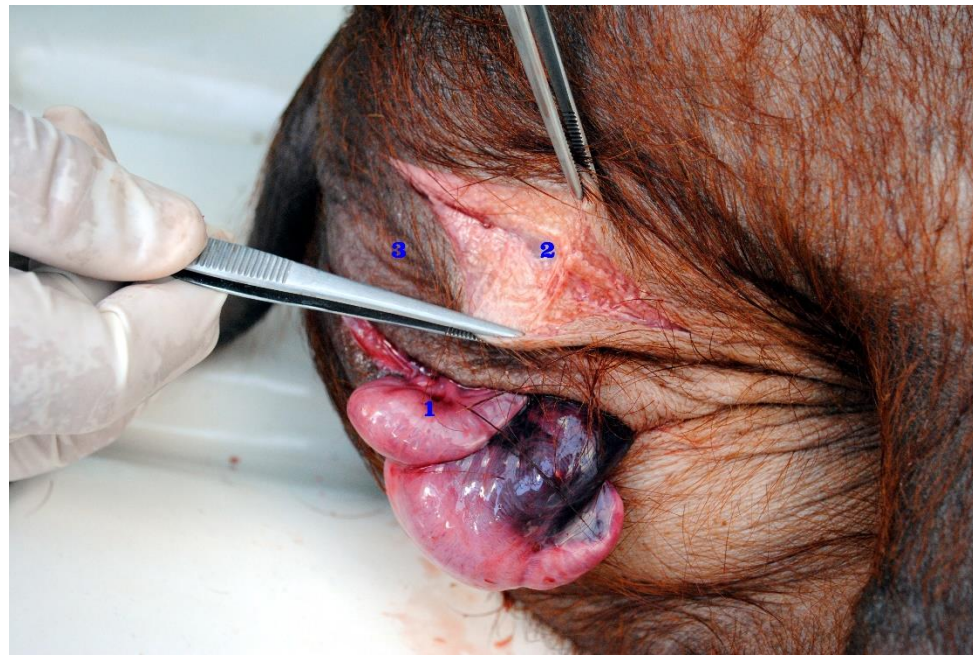
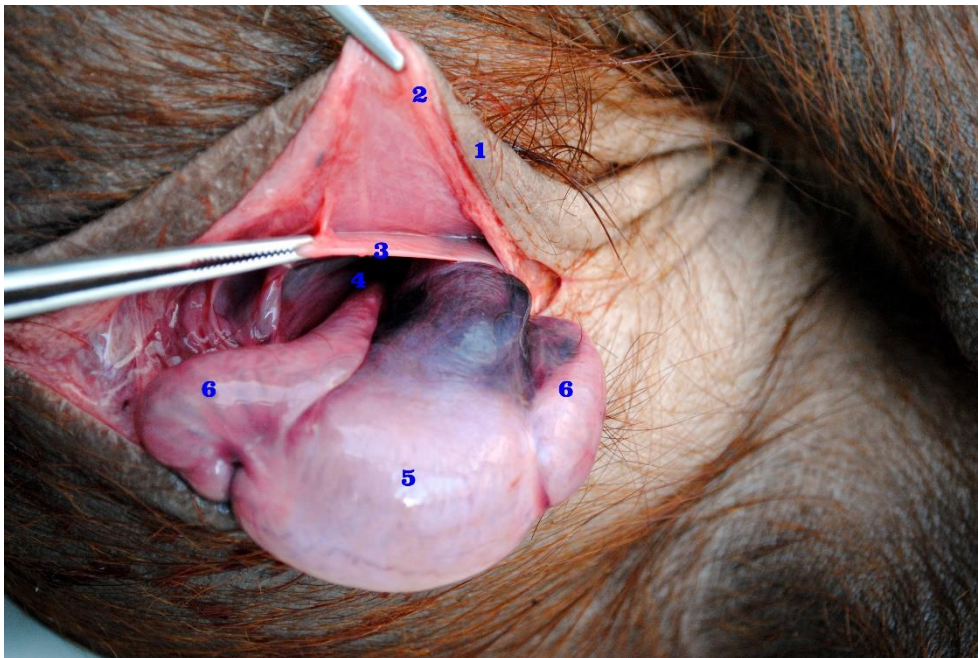
Kastrace kanečků – chirurgická

- Základy anatomie

Kastrace kanečků – chirurgická

- Základy anatomie varlete

Kastrace kanečků – chirurgická

- Metody fixace

Kastrace kanečků – chirurgická

- Instrumentarium

Kastrace kanečků – chirurgická

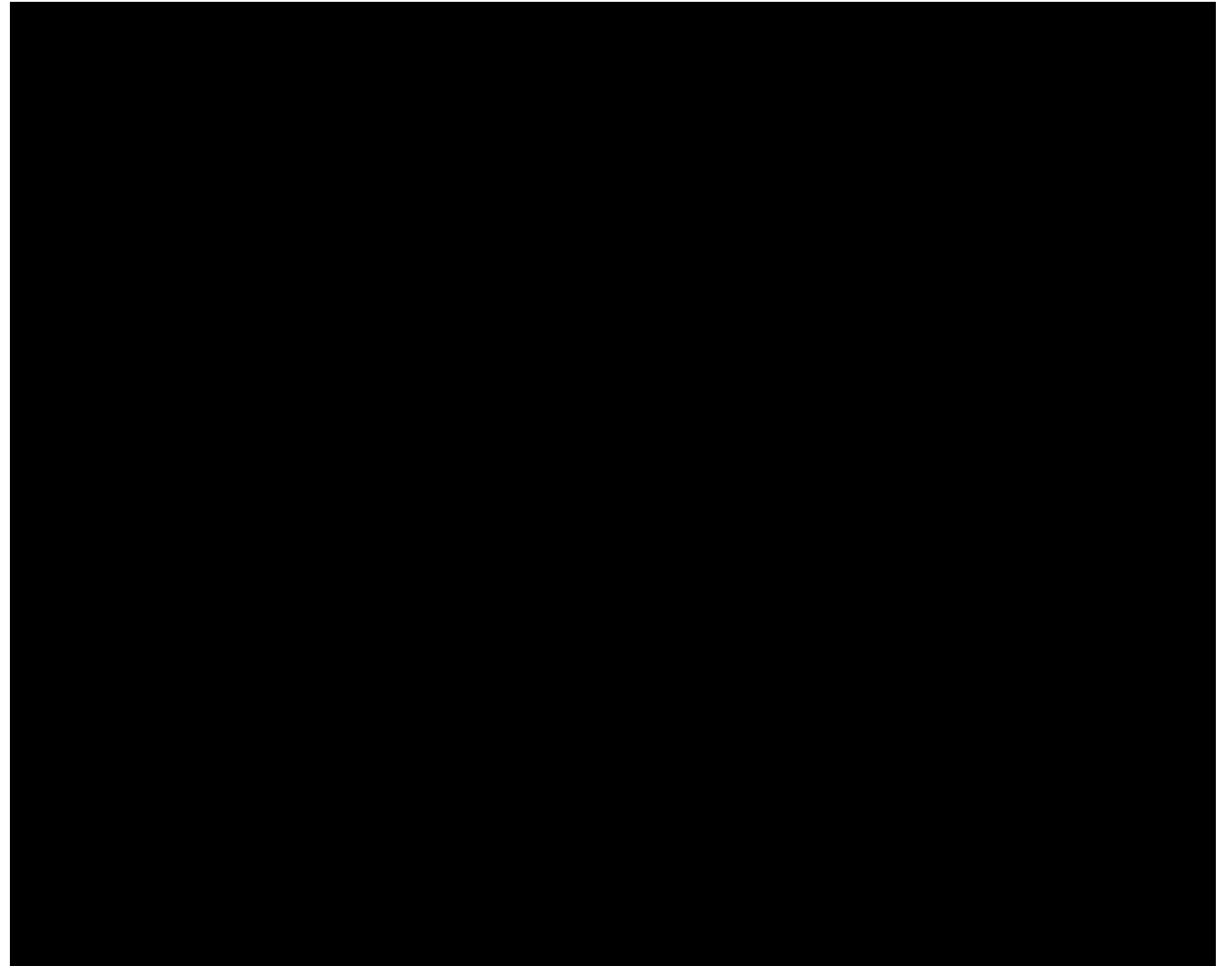
- desinfekce skrota (šourku)
- 2 vertikální incize (jedna horizontální - nedoporučuje se)
- vybavení varlat
- emasculace
- desinfekce rány
- ATB -zpravidla netřeba

**Kastrace kanečků
– chirurgická –
provedení bez
anestezie**

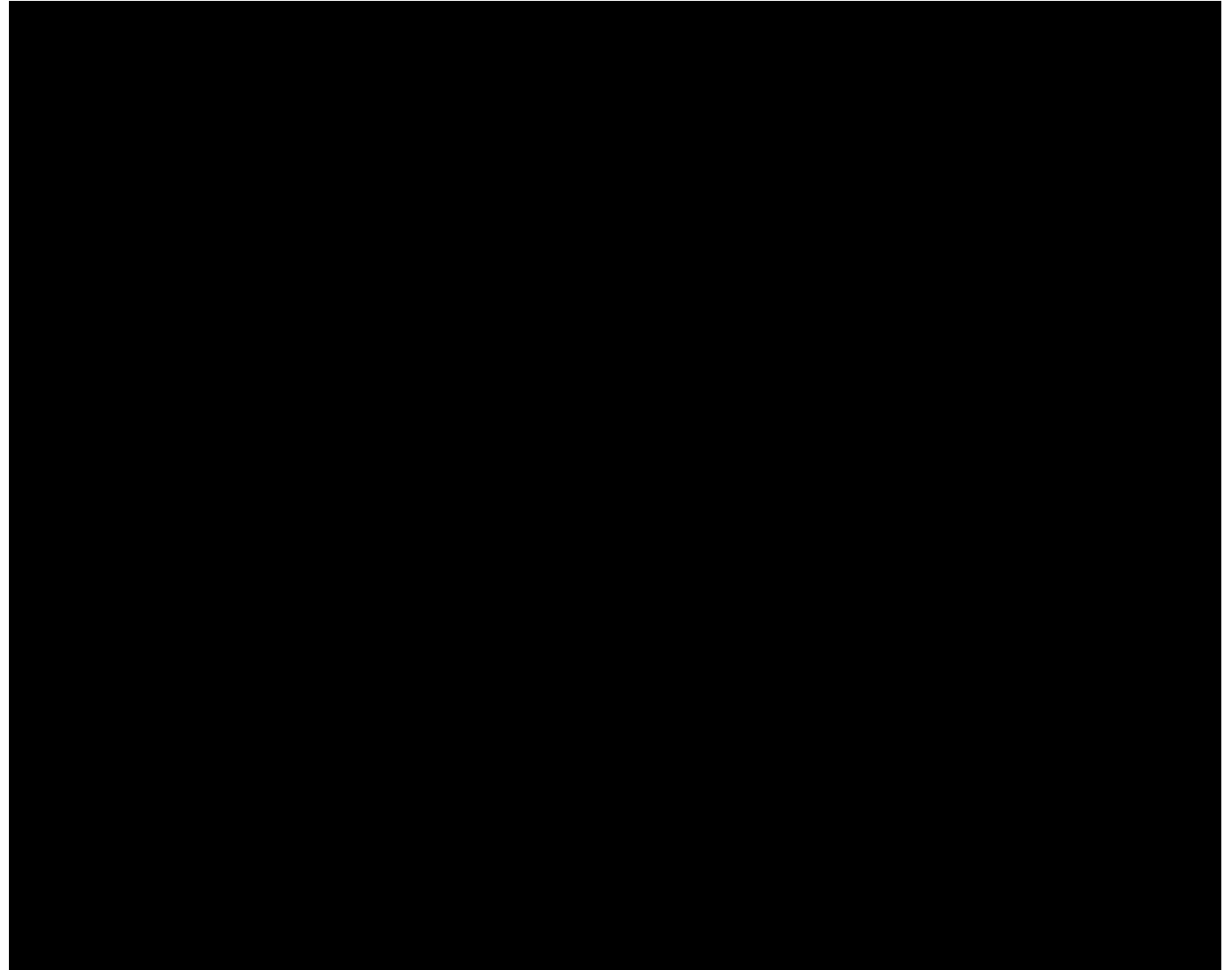

Kastrace kanečků – chirurgická – anestezie

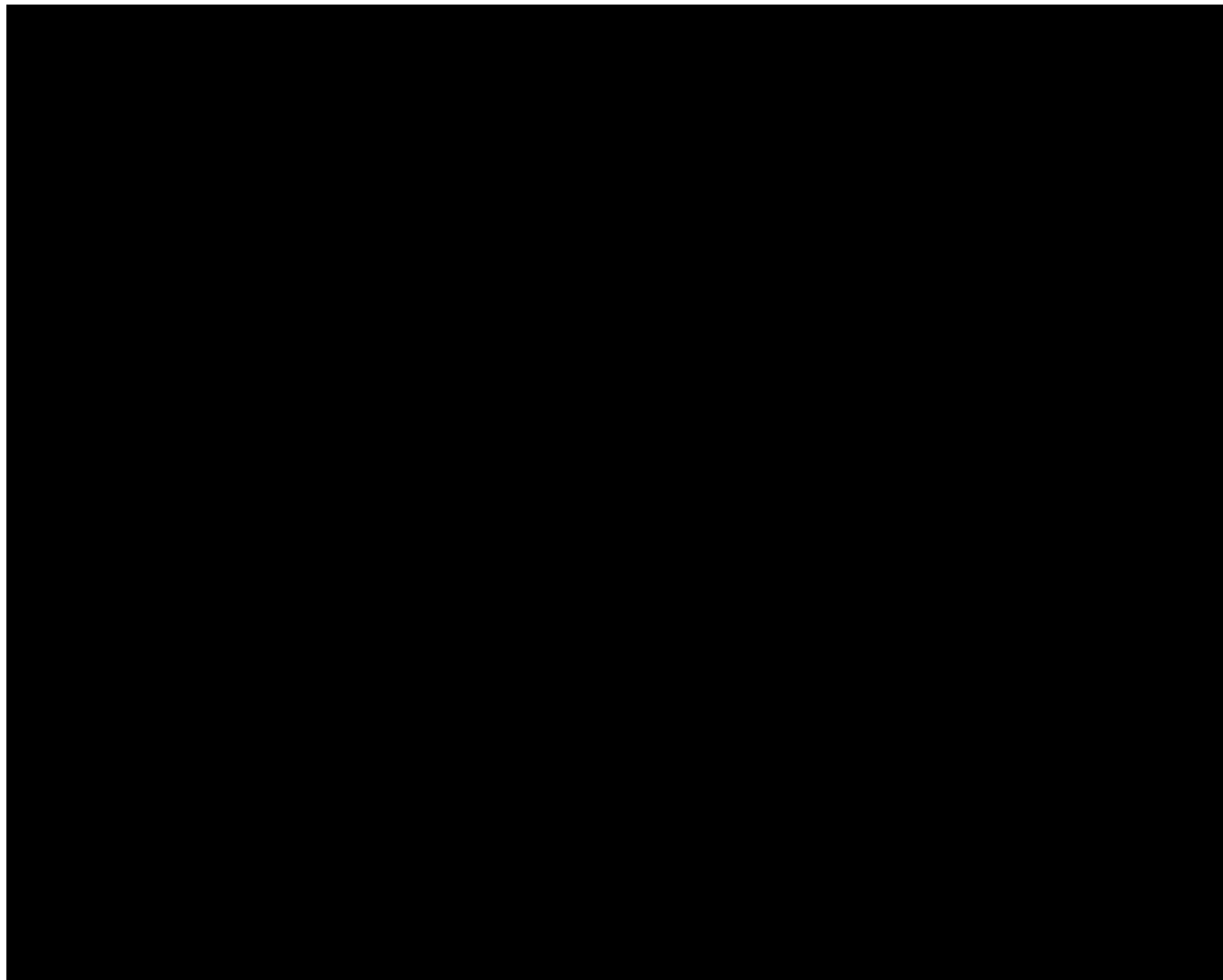

**Kastrace kanečků
– chirurgická –
anestezie
lokální**

Kastrace kanečků po anestezii

Kastrace kanečků – chirurgická s anestezií

- výhody:
 - welfare – svoboda od bolesti – sporné (vícekrát sele bereme – stres)
 - dotace

Kastrace kanečků – chirurgická s anestezií

- nevýhody:
 - omezený výběr anestetik
 - laktanční okno (hypoglikémie), hypotermie, riziko zalehnutí

Kastrace kanečků – vakcinace proti kančímu zápachu

- mechanismus účinku:

- metoda aktivní imunizace proti GnRH - antigeny (analogy GnRH) stimulují tvorbu Ab proti samotnému GnRH, čímž se přeruší osa hypothalamus-hypofýza varlata a varlata neprodukuje androstenon = Ab brání funkci varlat – tyto změny pak umožňují játrům odstraňovat skatol způsobující kančí zápach

Kastrace kanečků – vakcinace proti kančímu zápachu

- tzv. imunokastrace
- mechanismus účinku:
 - metoda aktivní imunizace proti GnRH - antigeny (analogy GnRH) stimulují tvorbu Ab proti samotnému GnRH, čímž se přeruší osa hypothalamus-hypofýza varlata a varlata neprodukuje androstenon = Ab brání funkci varlat – tyto změny pak umožňují játrům odstraňovat skatol způsobující kančí zápach

Kastrace kanečků – vakcinace proti kančímu zápachu

- použití:
 - i.m. za ucho 2 x
 - načasování - první a druhou dávku počítáme „ odzadu „ = zpětně od jatek

Kastrace kanečků – vakcinace proti kančímu zápachu

- výhody:
 - méně invazivní až neinvazivní metoda oproti chirurgické - welfare – svoboda od bolesti
 - „jednoduchost“ (zvláště u starších jedinců – anestezie, šicí materiál, čas...)
 - lepší přírůstek (produkce testosteronu až do aplikace), dle výrobce zlepšení konverze až o 10%

Kastrace kanečků – vakcinace proti kančímu zápachu

- nevýhody:
 - cena
 - ne všechny jatka přijímají takto ošetřené jedince, případně cena jako za kance
 - riziko sebeaplikace
 - nutno hlídat časový sled aplikací

Kastrace kanečků – vakcinace proti kančímu zápachu

- nevýhody:
 - cena
 - ne všechny jatka přijímají takto ošetřené jedince, případně cena jako za kance
 - riziko sebeaplikace
 - nutno hlídat časový sled aplikací

Jakou metodu zvolit???

**KONVENČNÍ
CHOVY**

**ALTERNATIVNÍ
CHOVY**

Kastrace – speciální

- např. miniprasata
- z důvodů snížení agresivity – samci i samice
- z důvodů zdravotních – zj. samice (prasničky, prasnice) – vždy ovariohysterekomie

DĚKUJI ZA
POZORNOST

